

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks wyborczy.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Mariusza Witczaka.

(-) Piotr Adamowicz; (-) Sylwia Bielawska; (-) Paweł Bliźniuk; (-) Mateusz Bochenek; (-) Krzysztof Bojarski; (-) Marcin Bosacki; (-) Marek Jan Chmielewski; (-) Alicja Chybicka; (-) Zofia Czernow; (-) Barbara Dolniak; (-) Robert Dowhan; (-) Joanna Frydrych; (-) Konrad Frysztak; (-) Patryk Gabriel; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Elżbieta Gapińska; (-) Piotr Głowski; (-) Marta Golbik; (-) Stanisław Gorczyca; (-) Krzysztof Grabczuk; (-) Marek Gzik; (-) Krzysztof Habura; (-) Iwona Hartwich; (-) Marek Tomasz Hok; (-) Łukasz Horbatowski; (-) Klaudia Jachira; (-) Marcin Józefaciuk; (-) Piotr Kandyba; (-) Iwona Karolewska; (-) Katarzyna Kierzek-Koperska; (-) Magdalena Małgorzata Kołodziejczak; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Tomasz Kostuś; (-) Iwona Maria Kozłowska; (-) Iwona Małgorzata Krawczyk; (-) Michał Krawczyk; (-) Adam Krzemiński; (-) Henryka Krzywonos-Strycharska; (-) Piotr Lachowicz; (-) Maciej Lasek; (-) Katarzyna Anna Lubnauer; (-) Artur Jarosław Łącki; (-) Alicja Łepkowska-Gołaś; (-) Magdalena Łośko; (-) Jagna Marczułajtis-Walczak; (-) Dorota Marek; (-) Izabela Katarzyna Mrzygłocka; (-) Arkadiusz Myrcha; (-) Jacek Niedźwiedzki; (-) Małgorzata Niemczyk; (-) Jolanta Niezgodzka; (-) Tomasz Piotr Nowak; (-) Mirosława Nykiel; (-) Paweł Papke; (-) Karolina Pawliczak; (-) Małgorzata Pępek; (-) Lucjan Marek Pietrzczyk; (-) Jacek Protas; (-) Renata Rak; (-) Monika Rosa; (-) Grzegorz Rusiecki; (-) Marek Rząsa; (-) Wojciech Saługa; (-) Krystyna Sibińska; (-) Rafał Siemaszko; (-) Anna Sobolak; (-) Marek Sowa; (-) Paweł Suski; (-) Michał Szczerba; (-) Adam Szłapka; (-) Henryk Szopiński; (-) Krystyna Szumilas; (-) Łukasz Ściebiorowski; (-) Apoloniusz Tajner; (-) Małgorzata Tracz; (-) Jarosław Urbaniak; (-) Marta Wcisło; (-) Mariusz Witczak; (-) Przemysław Witek; (-) Anna Wojciechowska; (-) Maciej Wróbel; (-) Bogdan Andrzej Zdrojewski; (-) Witold Zembaczyński.

USTAWA

z dnia 2024 r.

o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy

Art. 1. W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2408) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 12 dodaje się art. 12a w brzmieniu:

„Art. 12a. Obwodowe komisje wyborcze, które mają siedziby w lokalach dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, są komisjami właściwymi dla celów głosowania korespondencyjnego w kraju.”;

2) w art. 14 w § 2 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„W rozporządzeniu tym wskazuje się ponadto co najmniej jedną obwodową komisję wyborczą na obszarze właściwości terytorialnej każdego konsula właściwą dla celów głosowania korespondencyjnego.”;

3) rozdział 6a otrzymuje brzmienie:

„Rozdział 6a

Głosowanie korespondencyjne

Art. 53a. § 1. Wyborca może głosować korespondencyjnie.

§ 2. Głosowanie korespondencyjne jest wyłączone w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta.

§ 3. Wyborca niepełnosprawny o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44) może głosować korespondencyjnie także w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta.

§ 4. Głosowanie korespondencyjne jest wyłączone w przypadku głosowania w obwodach głosowania utworzonych w jednostkach, o których mowa w art. 12 § 4 i 7, oraz w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich, a także w przypadku udzielenia przez wyborcę niepełnosprawnego pełnomocnictwa do głosowania.

Art. 53b. § 1. Zamiar głosowania korespondencyjnego w kraju wyborca zgłasza komisarzowi wyborczemu, a za granicą konsulowi do 13 dnia przed dniem wyborów.

§ 2. Zgłoszenie, o którym mowa w § 1 może być dokonane:

1) ustnie;

2) na piśmie utrwalonym w postaci:

a) papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem,

b) elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu tej osoby w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne;

3) telefonicznie – w przypadku wyborcy niepełnosprawnego

§ 3. Zgłoszenie, o którym mowa w § 1 komisarz wyborczy niezwłocznie przekazuje właściwemu urzędnikowi wyborczemu w gminie, w której wyborca jest ujęty w obwodzie głosowania zgodnie z adresem zameldowania na pobyt stały lub adresem stałego zamieszkania.

§ 4. Zgłoszenie, o którym mowa w § 1, powinno zawierać nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL wyborcy, oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie a także wskazanie adresu, na który ma być wysłany pakiet wyborczy.

§ 5. Do zgłoszenia, o którym mowa w § 1, wyborca niepełnosprawny dołącza kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności.

§ 6. W przypadku wyborcy, o którym mowa w art. 53a § 3, głosującego w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta, do zgłoszenia, o którym mowa w § 1, dołącza się kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności.

§ 7. W zgłoszeniu, o którym mowa w § 1, wyborca niepełnosprawny może zażądać dołączenia do pakietu wyborczego nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a oraz może zamieścić lub podać adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych.

§ 8. Jeżeli głosowanie korespondencyjne ma dotyczyć wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej albo wyborów wójta zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego dotyczy również ponownego głosowania.

§ 9. W przypadkach, o których mowa w art. 295 § 1 i 2, zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego jest wspólne dla wszystkich przeprowadzanych w danym dniu wyborów.

§ 10. W przypadku gdy wyborca zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego, zaświadczenia o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów nie wydaje

się po wysłaniu do wyborcy pakietu wyborczego, chyba że wyborca zwrócił pakiet wyborczy w stanie nienaruszonym.

Art. 53c. § 1. Jeżeli zgłoszenie, o którym mowa w art. 53b § 1, nie spełnia wymogów, o których mowa w art. 53b § 2–6, urzędnik wyborczy lub konsul wzywa wyborcę do uzupełnienia zgłoszenia w terminie 3 dni od dnia doręczenia wezwania.

§ 2. Zgłoszenie złożone po terminie, o którym mowa w art. 53b § 1, niespełniające wymogów, o których mowa w art. 53b § 2–6 lub nieuzupełnione w terminie, o którym mowa w § 1, a także złożone przez wyborcę, który wystąpił z wnioskiem o sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania lub otrzymał zaświadczenie o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów, pozostawia się bez rozpoznania, o czym informuje się wyborcę.

Art. 53d. § 1. Wyborcę, który zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego w kraju, umieszcza się w spisie wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla obwodowej komisji wyborczej, o której mowa w art. 12a.

§ 2. Wyborcę, który zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego za granicą, umieszcza się w spisie wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla obwodowej komisji wyborczej, o której mowa w art. 14 § 2 zdanie drugie. W takim przypadku przepisu art. 35 § 2 nie stosuje się.

Art. 53e. § 1. Wyborca, który zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego, otrzymuje, nie później niż 6 dni przed dniem wyborów, pakiet wyborczy.

§ 2. W przypadkach, o których mowa w art. 295 § 1 i 2, wyborca, który zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego otrzymuje pakiety wyborcze odrębne dla danych wyborów.

§ 3. Pakiet wyborczy doręcza wyborcy urzędnik wyborczy za pośrednictwem operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe. Do przesyłki pakietu wyborczego w zakresie nieuregulowanym stosuje się przepisy ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe dotyczące przesyłki poleconej.

§ 4. Pakiet wyborczy doręcza się wyłącznie do rąk własnych wyborcy, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru.

§ 5. Jeżeli odbierający nie może potwierdzić odbioru, osoba doręczająca pakiet wyborczy sama stwierdza datę doręczenia oraz wskazuje odbierającego i przyczynę braku jego podpisu.

§ 6. W przypadku nieobecności wyborcy pod wskazanym adresem doręczający umieszcza zawiadomienie o terminie powtórnego doręczenia w oddawczej skrzynce pocztowej lub, gdy nie jest to możliwe, na drzwiach mieszkania wyborcy. Termin powtórnego doręczenia nie może być dłuższy niż 1 dzień od dnia pierwszego doręczenia.

§ 7. Pakiety wyborcze niedoręczone w trybie określonym w § 3–6 są przekazywane obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania. Jeżeli przekazanie pakietów wyborczych obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania nie było możliwe pakiety takie przekazywane są właściwemu dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

§ 8. Urzędnik wyborczy niezwłocznie informuje wójta o wysłanych pakietach wyborczych.

§ 9. Informację o wysłaniu pakietu wyborczego umieszcza się w rubryce spisu wyborców „uwagi” odpowiadającej pozycji, pod którą umieszczono nazwisko wyborcy, który wyraził zamiar głosowania korespondencyjnego.

§ 10. Urzędnik wyborczy prowadzi wykaz pakietów wyborczych, w którym odnotowuje się fakt przygotowania oraz wysłania lub odbioru danego pakietu wyborczego.

§ 11. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób prowadzenia oraz aktualizacji wykazu pakietów wyborczych, tak aby zapewnić sprawność i rzetelność postępowania.

Art. 53f. § 1. Konsul niezwłocznie po otrzymaniu od właściwej komisji wyborczej kart do głosowania, jednak nie później niż 10 dni przed dniem wyborów, wysyła pakiet wyborczy do wyborcy wpisanego do spisu wyborców, który wyraził zamiar głosowania korespondencyjnego za granicą, z zastrzeżeniem § 2.

§ 2. Wyborca może osobiście odebrać pakiet wyborczy w konsulacie, jeżeli zadeklarował to w zgłoszeniu zamiaru głosowania korespondencyjnego.

§ 3. Przepisy art. 53e § 2, 9 i 10 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Pakiety wyborcze nedoręczone wyborcy na wskazany przez niego adres lub nieodebrane przez wyborcę pozostają w depozycie konsula do czasu stwierdzenia ważności wyborów przez Sąd Najwyższy.

§ 5. Minister właściwy do spraw zagranicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób prowadzenia oraz aktualizacji wykazu pakietów wyborczych, tak aby zapewnić sprawność i rzetelność postępowania.

Art. 53g. § 1. W skład pakietu wyborczego wchodzi:

- 1) koperta zwrotna;
- 2) karta lub karty do głosowania;
- 3) koperta na kartę lub karty do głosowania, zwana dalej „kopertą na kartę do głosowania”;
- 4) instrukcja głosowania korespondencyjnego;
- 5) nakładka lub nakładki na kartę lub karty do głosowania sporządzone w alfabecie Braille’a – jeżeli wyborca zażądał ich przesłania;
- 6) oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu na karcie do głosowania.

§ 2. Obwodowa komisja wyborcza opieczętowuje karty do głosowania swoją pieczęcią.

§ 3. Na formularzu oświadczenia, o którym mowa w § 1 pkt 6, umieszcza się imię (imiona), nazwisko oraz numer ewidencyjny PESEL wyborcy.

§ 4. W przypadku głosowania w kraju na kopercie na pakiet wyborczy oraz na kopercie zwrotnej umieszcza się oznaczenie „przesyłka wyborcza”.

§ 5. W przypadku głosowania w kraju na kopercie zwrotnej umieszcza się adres właściwej obwodowej komisji wyborczej, a za granicą – adres właściwego konsula.

§ 6. Na kopercie na kartę do głosowania umieszcza się oznaczenie „koperta na kartę do głosowania”.

§ 7. Na kopercie zwrotnej i kopercie na kartę do głosowania nie można umieszczać żadnych innych oznaczeń poza wymienionymi w § 3–6 oraz art. 53k § 3.

§ 8. Czynności, o których mowa w § 2–7, wykonuje obwodowa komisja wyborcza w obecności urzędnika wyborczego.

§ 9. Państwowa Komisja Wyborcza określi, w drodze uchwały, wzór i rozmiar koperty na pakiet wyborczy, koperty zwrotnej, koperty na kartę do głosowania, oświadczenia, o którym mowa w § 1 pkt 6 oraz instrukcji głosowania korespondencyjnego, uwzględniając konieczność zapewnienia tajności głosowania oraz zwiezłości i komunikatywności instrukcji.

Art. 53h. § 1. Wyborca głosujący korespondencyjnie po wypełnieniu karty do głosowania wkłada ją do koperty na kartę do głosowania, którą zakleja, a następnie kopertę tę wkłada do koperty zwrotnej łącznie z podpisanym oświadczeniem, o którym mowa w art. 53g § 1 pkt 6, i przesyła ją:

- 1) w przypadku głosowania w kraju – do właściwej obwodowej komisji wyborczej;
- 2) w przypadku głosowania za granicą – na własny koszt, do właściwego konsula.

§ 2. Wyborca może przekazać kopertę zwrotną przedstawicielowi operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe.

§ 3. Wyborca może przed dniem głosowania osobiście dostarczyć kopertę zwrotną:

- 1) w przypadku głosowania w kraju – do właściwego urzędu gminy;
- 2) w przypadku głosowania za granicą – do właściwego konsula.

§ 4. Koperty zwrotne dostarczane są do właściwych obwodowych komisji wyborczych w godzinach głosowania. W przypadku głosowania za granicą konsul przekazuje właściwej obwodowej komisji wyborczej koperty zwrotne, które otrzymał do czasu zakończenia głosowania.

§ 5. Wyborca może w godzinach głosowania osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji wyborczej w obwodzie głosowania, w którym jest wpisany do spisu wyborców.

§ 6. Koperty na kartę do głosowania wyjęte z kopert zwrotnych dostarczonych do obwodowej komisji wyborczej wrzucane są do urny wyborczej.

Art. 53i. § 1. W przypadku głosowania w kraju koperty zwrotne nedoręczone do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania przekazywane są właściwemu dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

§ 2. W przypadku głosowania za granicą koperty zwrotne nedoręczone do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania pozostają w depozycie konsula do czasu stwierdzenia ważności wyborów przez Sąd Najwyższy.

Art. 53j. § 1. Minister właściwy do spraw łączności, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw administracji publicznej oraz Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, dla głosowania w kraju:

- 1) tryb odbierania kopert zwrotnych od wyborców oraz dostarczania ich do obwodowych komisji wyborczych,
- 2) tryb przekazywania pakietów wyborczych właściwemu dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego, w sytuacji, o której mowa w art. 53e § 9 zdanie drugie,
- 3) tryb przekazywania kopert zwrotnych właściwemu dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego, w sytuacji, o której mowa w art. 53i § 1 – mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz zapewnienie bezpieczeństwa tych przesyłek.

§ 2. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia tryb odbierania oraz przechowywania kopert zwrotnych dostarczonych przez wyborcę do urzędu gminy przed dniem głosowania mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz konieczność zabezpieczenia kopert zwrotnych i kart do głosowania.

§ 3. Państwowa Komisja Wyborcza określi, w drodze uchwały, dla głosowania w kraju:

- 1) sposób postępowania z kopertami zwrotnymi doręczonymi do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania,
- 2) sposób postępowania z kopertami zwrotnymi doręczonymi do obwodowej komisji wyborczej po zakończeniu głosowania,
- 3) sposób postępowania z kopertami zwrotnymi zawierającymi niezaklejone koperty na kartę do głosowania,
- 4) sposób postępowania z kopertami zwrotnymi niezawierającymi podpisanego oświadczenia, o którym mowa w art. 53g § 1 pkt 6,
- 5) sposób postępowania z pakietami wyborczymi nieodebranymi przez wyborcę – mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz konieczność zabezpieczenia pakietów wyborczych, a w szczególności kopert zwrotnych i kart do głosowania.

§ 4. Minister właściwy do spraw zagranicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, dla głosowania za granicą:

- 1) tryb przekazywania pakietu wyborczego,

- 2) tryb odbierania kopert zwrotnych dostarczonych przez wyborcę do konsula przed dniem głosowania,
- 3) tryb przechowywania kopert zwrotnych otrzymanych przez konsula do czasu zakończenia głosowania,
- 4) tryb przekazywania kopert zwrotnych do obwodowych komisji wyborczych
 - mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz ochrony pakietów wyborczych, a w szczególności kopert zwrotnych i kart do głosowania.

§ 5. Państwowa Komisja Wyborcza, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych, określi, w drodze uchwały, dla głosowania za granicą:

- 1) sposób postępowania z kopertami zwrotnymi doręczonymi do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania,
- 2) sposób postępowania z kopertami zwrotnymi zawierającymi niezaklejone koperty na kartę do głosowania,
- 3) sposób postępowania z kopertami zwrotnymi niezawierającymi podpisanego oświadczenia, o którym mowa w art. 53g § 1 pkt 6,
- 4) sposób postępowania z pakietami wyborczymi, o których mowa w art. 53f § 4, oraz kopertami zwrotnymi, o których mowa art. 53i § 2
 - mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz ochrony pakietów wyborczych, a w szczególności kopert zwrotnych i kart do głosowania.

Art. 53k. § 1. W przypadku głosowania korespondencyjnego w kraju zadania polegające na przyjmowaniu, przemieszczaniu i doręczaniu przesyłek pakietów wyborczych oraz przesyłek kopert zwrotnych wykonuje, z zastrzeżeniem art. 53e § 3 i 5 oraz art. 53h § 3 pkt 1 i § 5, operator wyznaczony w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe.

§ 2. Przesyłki, o których mowa w § 1, są przesyłkami listowymi w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe.

§ 3. Przesyłki, o których mowa w § 1, są zwolnione z opłat pocztowych. Informację o zwolnieniu z opłat pocztowych umieszcza się na kopercie, w której znajduje się pakiet wyborczy, oraz na kopercie zwrotnej.

Art. 53l. W ponownym głosowaniu w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej oraz ponownych wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej skróceniu ulegają następujące terminy:

- 1) o którym mowa w art. 53b § 1 – do 10 dnia przed dniem głosowania lub wyborów;
- 2) o którym mowa w art. 53f § 1 – do 7 dnia przed dniem głosowania lub wyborów.”;

4) w art. 54 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Głosowanie za pośrednictwem pełnomocnika jest wyłączone w przypadku głosowania w obwodach głosowania utworzonych w jednostkach, o których mowa w art. 12 § 4 i 7, oraz w obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich, a także w przypadku zgłoszenia przez wyborcę zamiaru głosowania korespondencyjnego.”;

5) art. 72 otrzymuje brzmienie:

„§ Art. 72. 1. Obwodowe komisje wyborcze, o których mowa w art. 12a i art. 14 § 1 ustalając wyniki głosowania w obwodzie uwzględniają również głosy oddane korespondencyjnie wyjęte z kopert zwrotnych.

§ 2. Obwodowa komisja wyborcza ustala również liczbę wysłanych pakietów wyborczych, a także liczbę kart do głosowania wyjętych z kopert zwrotnych doręczonych do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania i podaje je w protokole głosowania w obwodzie właściwym dla przeprowadzanych wyborów.

§ 3. Jeżeli koperta na kartę do głosowania nie jest zaklejona, koperty na kartę do głosowania nie wrzuca się do urny, a karty nie bierze się pod uwagę przy ustalaniu wyników głosowania w obwodzie.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel wydania ustawy oraz rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Celem projektowanej nowelizacji ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2408) jest wprowadzenie ułatwień dla wyborców polegających na rozszerzeniu możliwości głosowania korespondencyjnego dla wszystkich wyborców. Należy podkreślić, że głosowanie korespondencyjne zawsze jest dobrowolne, więc wyborca sam decyduje czy dogodniejsze jest dla niego oddanie głosu w formie korespondencyjnej, czy w lokalu wyborczym. Skorzystanie z uprawnienia do oddania głosu nie powinno dla nikogo wiązać się z nadmiernymi trudnościami. Umożliwienie wyborcom skorzystania z dogodnej dla nich formy oddania głosu stanowi formę respektowania konstytucyjnego prawa równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Ponadto rozszerzenie uprawnień do korzystania z wyżej wymienionej formy głosowania, korzystnie wpłynie na frekwencję wyborczą.

Niewątpliwie projekt ma doniosłe znaczenie społeczne, gdyż prawo udziału w wyborach – tak czynne, jak i bierne – jest jednym z najważniejszych praw państw demokratycznych. Artykuł 62 Konstytucji RP statuuje dwa podstawowe prawa polityczne, jakimi są prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) Prezydenta, posłów, senatorów i przedstawicieli organów samorządu terytorialnego (zob. TK – K 15/04). W doktrynie prawnej funkcjonuje pogląd, iż prawa, o których mowa w art. 62, mają status samodzielnych praw podmiotowych, ale ich znaczenie należy dostrzegać również w kontekście szerszego prawa, a mianowicie prawa do uczestniczenia w rządzeniu państwem.

Projektowana ustawa ma wejść w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

II. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Głosowanie korespondencyjne zostało wprowadzone na mocy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112), zwany dalej „Kw”. Na samym początku ta forma głosowania została dopuszczona w odniesieniu do Polaków głosujących za granicą. Od tego czasu przepisy w przedmiotowym zakresie były kilkakrotnie zmieniane.

Rozszerzenie uregulowań w zakresie głosowania korespondencyjnego zostało dokonane w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy - Kodeks wyborczy oraz

niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1072). Wówczas z tego prawa mógł skorzystać każdy wyborca.

Istotne zmiany w zakresie głosowania korespondencyjnego zostały wdrożone ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz. U. poz. 130), w wyniku których uprawnionym do głosowania korespondencyjnego został wyłącznie wyborca niepełnosprawny o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, z wyjątkiem przypadków głosowania w obwodach utworzonych w jednostkach, o których mowa w art. 12 § 4 i 7 Kw oraz w obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich, a także w przypadku udzielenia przez wyborcę niepełnosprawnego pełnomocnictwa do głosowania.

W 2020 roku, ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 568), wprowadzono kolejne zmiany, umożliwiające korespondencyjne oddanie głosu przez osoby przebywające na kwarantannie lub izolacji, a także osoby powyżej 60 roku życia.

Niniejszy projekt, podobnie jak ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy - Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1072), przewiduje wprowadzenie możliwości głosowania korespondencyjnego dla wszystkich wyborców. Głosowanie korespondencyjne będzie wyłączone w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta. Jednakże wyborca niepełnosprawny o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44) będzie mógł głosować korespondencyjnie także w wyborach zarówno do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, jak i w wyborach wójta. Jeżeli głosowanie korespondencyjne ma dotyczyć wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej albo wyborów wójta zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego będzie dotyczyć również ponownego głosowania.

Głosowanie korespondencyjne jest wyłączone w przypadku głosowania w obwodach głosowania utworzonych w jednostkach, o których mowa w art. 12 § 4 i 7 Kw (w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym i areszcie śledczym oraz w oddziale

zewnątrznym takiego zakładu i aresztu i w domu studenckim lub zespołach domów studenckich prowadzonych przez uczelnie lub inne podmioty na podstawie umów zawartych z uczelniami) oraz w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich, a także w przypadku udzielenia przez wyborcę niepełnosprawnego pełnomocnictwa do głosowania.

Zamiar głosowania korespondencyjnego w kraju wyborca będzie mógł zgłosić komisarzowi wyborczemu, a za granicą konsulowi do 13 dnia przed dniem wyborów. Wyborca, który zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego w kraju, zostanie umieszczony w spisie wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla obwodowej komisji wyborczej właściwej dla celów głosowania korespondencyjnego w kraju (obwodowe komisje wyborcze, które mają siedziby w lokalach dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, mają być komisjami właściwymi dla celów głosowania korespondencyjnego w kraju).

Z kolei wyborca, który zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego za granicą, zostanie umieszczony w spisie wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla obwodowej komisji wyborczej na obszarze właściwości terytorialnej każdego konsula właściwą dla celów głosowania korespondencyjnego.

Obwodowe komisje wyborcze będące komisjami dla celów głosowania korespondencyjnego w kraju i obwodowe komisje wyborcze utworzone dla obywateli polskich przebywających za granicą (w celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu i do Senatu, wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej), ustalając wyniki głosowania w obwodzie będą uwzględniać również głosy oddane korespondencyjnie wyjęte z kopert zwrotnych. Obwodowa komisja wyborcza będzie ustalać również liczbę wysłanych pakietów wyborczych, a także liczbę kart do głosowania wyjętych z kopert zwrotnych doręczonych do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania i podawać je w protokole głosowania w obwodzie właściwym dla przeprowadzanych wyborów. Jeżeli koperta na kartę do głosowania nie będzie zaklejona, koperty na kartę do głosowania nie będą wrzucane do urny, a karty nie będą brane pod uwagę przy ustalaniu wyników głosowania w obwodzie.

III. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Jak wyżej wskazano projekt ma doniosłe znaczenie społeczne, gdyż upowszechnienie głosowania korespondencyjnego realizuje konstytucyjną zasadę powszechności prawa wyborczego.

Projektowane przepisy nie mają wpływu na małe i średnie przedsiębiorstwa.

IV. Źródła finansowania, jeżeli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Wprowadzenie powszechnej możliwości głosowania korespondencyjnego spowoduje stosunkowo nieznaczne zwiększenie kosztów organizacji wyborów. Zapowiadane zmiany będą w całości sfinansowane z budżetu państwa – kwotę tę oszacować można na około 5 milionów złotych. Wydatki wynikające z projektowanej zmiany zostaną pokryte na zasadach określonych w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy.

V. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

- 1) w art. 1 pkt 2 Projektu proponuje się rozszerzenie przepisu art. 14 w § 2 Kodeksu wyborczego, który upoważnia ministra właściwego do spraw zagranicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, do utworzenia obwodów głosowania i określenia ich liczby oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych. Wymienione rozszerzenie polega na wskazaniu w tym rozporządzeniu co najmniej jednej obwodowej komisji wyborczej na obszarze właściwości terytorialnej każdego konsula jako właściwej dla celów głosowania korespondencyjnego;
- 2) w art. 1 pkt 3 Projektu przewiduje wydanie następujących aktów podustawowych:
 - a) na podstawie art. 53e § 11 minister właściwy do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, ma określić, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób prowadzenia oraz aktualizacji wykazu pakietów wyborczych, tak aby zapewnić sprawność i rzetelność postępowania,
 - b) na podstawie art. 53f § 5 minister właściwy do spraw zagranicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, ma określić, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób prowadzenia oraz aktualizacji wykazu pakietów wyborczych, tak aby zapewnić sprawność i rzetelność postępowania,
 - c) na podstawie art. 53g § 9 Państwowa Komisja Wyborcza ma określić, w drodze uchwały, wzór i rozmiar koperty na pakiet wyborczy, koperty zwrotnej, koperty na kartę do głosowania, oświadczenia, o którym mowa w § 1 pkt 6 oraz instrukcji

głosowania korespondencyjnego, uwzględniając konieczność zapewnienia tajności głosowania oraz zwięzłości i komunikatywności instrukcji,

- d) na podstawie art. 53j § 1 minister właściwy do spraw łączności, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw administracji publicznej oraz Państwowej Komisji Wyborczej, ma określić, w drodze rozporządzenia, dla głosowania w kraju:
- tryb odbierania kopert zwrotnych od wyborców oraz dostarczania ich do obwodowych komisji wyborczych,
 - tryb przekazywania pakietów wyborczych właściwemu dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego, w sytuacji, o której mowa w art. 53e § 9 zdanie drugie,
 - tryb przekazywania kopert zwrotnych właściwemu dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego, w sytuacji, o której mowa w art. 53i § 1
 - mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz zapewnienie bezpieczeństwa tych przesyłek,
- e) na podstawie art. 53j § 2 minister właściwy do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, ma określić, w drodze rozporządzenia tryb odbierania oraz przechowywania kopert zwrotnych dostarczonych przez wyborcę do urzędu gminy przed dniem głosowania mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz konieczność zabezpieczenia kopert zwrotnych i kart do głosowania,
- f) na podstawie art. 53j § 3 Państwowa Komisja Wyborcza ma określić, w drodze uchwały, dla głosowania w kraju:
- sposób postępowania z kopertami zwrotnymi doręczonymi do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania,
 - sposób postępowania z kopertami zwrotnymi doręczonymi do obwodowej komisji wyborczej po zakończeniu głosowania,
 - sposób postępowania z kopertami zwrotnymi zawierającymi niezaklejone koperty na kartę do głosowania,
 - sposób postępowania z kopertami zwrotnymi niezawierającymi podpisanego oświadczenia, o którym mowa w art. 53g § 1 pkt 6,

- sposób postępowania z pakietami wyborczymi nieodebranymi przez wyborcę

– mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz konieczność zabezpieczenia pakietów wyborczych, a w szczególności kopert zwrotnych i kart do głosowania,

g) na podstawie art. 53j § 4 minister właściwy do spraw zagranicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, ma określić, w drodze rozporządzenia, dla głosowania za granicą:

- tryb przekazywania pakietu wyborczego,
- tryb odbierania kopert zwrotnych dostarczonych przez wyborcę do konsula przed dniem głosowania,
- tryb przechowywania kopert zwrotnych otrzymanych przez konsula do czasu zakończenia głosowania,
- tryb przekazywania kopert zwrotnych do obwodowych komisji wyborczych

– mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz ochrony pakietów wyborczych, a w szczególności kopert zwrotnych i kart do głosowania,

h) na podstawie art. 53j § 5 Państwowa Komisja Wyborcza, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych, ma określić, w drodze uchwały, dla głosowania za granicą:

- sposób postępowania z kopertami zwrotnymi doręczonymi do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania,
- sposób postępowania z kopertami zwrotnymi zawierającymi niezaklejone koperty na kartę do głosowania,
- sposób postępowania z kopertami zwrotnymi niezawierającymi podpisanego oświadczenia, o którym mowa w art. 53g § 1 pkt 6,
- sposób postępowania z pakietami wyborczymi, o których mowa w art. 53f § 4, oraz kopertami zwrotnymi, o których mowa art. 53i § 2

– mając na względzie zapewnienie poszanowania zasad przeprowadzania wyborów oraz ochrony pakietów wyborczych, a w szczególności kopert zwrotnych i kart do głosowania.

VI. Konsultacje

Projekt nie był poddany konsultacjom, o których mowa w art. 34 ust. 3 Regulaminu Sejmu RP.

VII. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 20 marca 2024 r.

BEOS-WPEiM-573/24

SEKRETARIAZ SZEFA KRS
L. dz. SPS.1120.10b.2024
Data wpływu 20.03.2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Mariusz Witczak)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projektodawcy proponują znowelizowanie ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy¹, dalej jako „Kodeks”. Celem projektu jest rozszerzenie możliwości głosowania korespondencyjnego na wszystkich wyborców. Proponowane rozwiązania miałyby dotyczyć wyborów do Sejmu i do Senatu, wyborów Prezydenta RP oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego przeprowadzanych w RP, natomiast nie dotyczyłyby wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborów wójtów.

Projekt przewiduje ustalenie komisji właściwych do celów głosowania korespondencyjnego w kraju (art. 12a Kodeksu) i za granicą (art. 14 § 2 Kodeksu) oraz wprowadzenie zmian w przepisach określających tryb głosowania korespondencyjnego, w tym w zakresie zgłaszania zamiaru głosowania korespondencyjnego (§ 53-53d Kodeksu), pakietu wyborczego (§ 53e-53g Kodeksu), sposobu głosowania korespondencyjnie (art. 53h-53k Kodeksu), a także ustalania wyników głosowania uwzględniającego głosy oddane korespondencyjnie (art. 72 Kodeksu).

Projektowana ustawa ma wejść w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Z uwagi na przedmiot projektu należy uwzględnić:

- art. 20 ust. 2 lit. b i art. 22 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, przyznające obywatelowi Unii mającemu miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie jest obywatelem, prawo głosowania

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 2408.

i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach jak obywatele tego państwa;

- art. 8 Aktu dotyczącego wyboru członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich² stanowiącego, że z zastrzeżeniem postanowień tego Aktu procedura wyborcza w każdym państwie członkowskim podlega przepisom krajowym, zaś te przepisy krajowe, które mogą ewentualnie uwzględniać szczególne warunki w państwach członkowskich, nie naruszają zasadniczo proporcjonalnego charakteru systemu wyborczego;

- dyrektywy Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r. ustanawiającej szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie są obywatelami³. Dyrektywa ta ustanawia szczegółowe warunki, według których obywatele UE mający miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie są obywatelami, wykonują prawo głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, jeśli spełniają warunki określone w dyrektywie oraz pozostałe wymogi określone w prawie krajowym dla obywateli tego państwa (art. 1 i art. 3 dyrektywy).

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Przywołane akty prawa Unii Europejskiej nie zawierają szczególnych postanowień odnoszących się do głosowania korespondencyjnego. Wobec tego można uznać, że projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem UE.

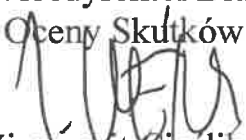
4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Tomasz Jaroszyński
naczelnik wydziału
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieslik

² Dz. Urz. L 278 z 8.10.1976, s. 5, ze zm.

³ Dz. Urz. WE L 329 z 30.12.1993, s. 34, ze zm.

Warszawa, 19 marca 2024 r.

BEOS-WPEiM-574/24

SEKRETARIAZ CIOY SZEPANIA

L. dz. DS.1120.103.2024(2)

Data wpływu 20.03.2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Mariusz Witczak) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projektodawcy proponują znowelizowanie ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy¹, dalej jako „Kodeks”. Celem projektu jest rozszerzenie możliwości głosowania korespondencyjnego na wszystkich wyborców. Proponowane rozwiązania miałyby dotyczyć wyborów do Sejmu i do Senatu, wyborów Prezydenta RP oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego przeprowadzanych w RP, natomiast nie dotyczyłyby wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborów wójta.

Projekt przewiduje ustalenie komisji właściwych do celów głosowania korespondencyjnego w kraju (art. 12a Kodeksu) i za granicą (art. 14 § 2 Kodeksu) oraz wprowadzenie zmian w przepisach określających tryb głosowania korespondencyjnego, w tym w zakresie zgłaszania zamiaru głosowania korespondencyjnego (§ 53-53d Kodeksu), pakietu wyborczego (§ 53e-53g Kodeksu) i sposobu głosowania korespondencyjnie (art. 53h-53k Kodeksu).

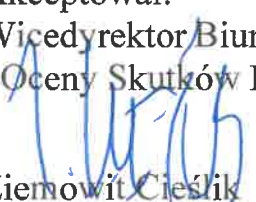
Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

Poselski projekt ustawy **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Tomasz Jaroszyński
naczelnik wydziału
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślak

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 2408.

Warszawa, dnia 22 marca 2024 r.

BEOS-WPP/WOSR-575/24

SEJN KANCELARIAZ-GY-SZEFAS
L.dz. DS.1120.111.2024
Data wpływu 26.03.2024

Pan Minister
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Ocena Skutków Regulacji
zawartej w poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy
(przed nadaniem numeru druku¹)

I. Jaki problem jest rozwiązywany?

Jak zadeklarowano w uzasadnieniu projektu: „[c]elem projektowanej nowelizacji ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2408) jest wprowadzenie ułatwień dla wyborców polegających na rozszerzeniu możliwości głosowania korespondencyjnego dla wszystkich wyborców”². Na podstawie tego można wnosić, że – w ocenie Projektodawcy – obowiązujące regulacje dotyczące głosowania korespondencyjnego zbyt wąsko określają katalog podmiotów uprawnionych do korzystania z tej formy głosowania i jest to problem, który proponowana ustawa ma na celu rozwiązać.

II. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt

1. Planowanym narzędziem interwencji jest interwencja legislacyjna zmierzająca do wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2408), dalej jako „k.w.”. Obejmuje ona przede wszystkim nowelizację rozdziału 6a, zatytułowanego „Głosowanie korespondencyjne”, który jest zamieszczony w dziale I k.w. Ponadto zakłada się dodanie do k.w. art. 12a,

¹ Projekt ustawy znajduje się w wykazie projektów wniesionych, którym nie został nadany jeszcze numer druku sejmowego. Numer w wykazie: SH-020-83/24. Przedstawiciel wnioskodawcy: pos. Mariusz Witczak.

² Uzasadnienie, s. 1.

nowelizację jego art. 14 § 2, art. 54 § 4 oraz art. 72. Projektowane przepisy zawierają także liczne upoważnienia do wydania aktów wykonawczych (np. projektowane art. 53e § 11, art. 53f § 5, art. 53j § 1, art. 53j § 2, art. 53j § 4 k.w.).

2. Z uzasadnienia projektu wynika, iż oczekuje się, że proponowane zmiany wpłyną na zwiększenie frekwencji wyborczej³ oraz będą realizować zasadę powszechności prawa wyborczego⁴.

3. Jak wspomniano w pkt I, w ocenie Projektodawcy, obowiązujące regulacje dotyczące głosowania korespondencyjnego zbyt wąsko określają katalog podmiotów uprawnionych do korzystania z tej formy głosowania. W celu wyjaśnienia należy wskazać, że zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi w art. 53a k.w. korespondencyjnie może głosować:

- 1) wyborca niepełnosprawny o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 44) (§ 1);
- 2) wyborca podlegający w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2023 r. poz. 1284, 909 i 1938) (§ 1a);
- 3) wyborca, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 60 lat (§ 1a).

Obecnie głosowanie korespondencyjne jest wyłączone w przypadku głosowania w obwodach głosowania utworzonych w jednostkach, o których mowa w art. 12 § 4 i 7 k.w. (tj. w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym i areszcie śledczym oraz w oddziale zewnętrznym takiego zakładu i aresztu, w domu studenckim lub zespołach domów studenckich), oraz w obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich, a także w przypadku udzielenia przez wyborcę niepełnosprawnego oraz wyborcę, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 60 lat, pełnomocnictwa do głosowania (art. 53a § 4 k.w.).

Rozwiązaniem rekomendowanym przez Projektodawcę jest wprowadzenie regulacji umożliwiających głosowanie korespondencyjne każdemu wyborcy (projektowany art. 53a § 1 k.w.). Na skutek wprowadzenia postulowanych zmian głosować korespondencyjnie można byłoby zarówno w kraju, jak i za granicą (zob. np.

³ Zob. Uzasadnienie, s. 1.

⁴ Zob. Uzasadnienie, s. 3.

projektowany art. 53b § 1 k.w.). Niemniej, co trzeba zaznaczyć, głosowanie korespondencyjne byłoby wyłączone w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta (projektowany art. 53a § 2 k.w.). Ograniczenie to nie dotyczyłoby wyborców niepełnosprawnych o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych), którzy mogliby głosować korespondencyjnie także w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz w wyborach wójta (projektowany art. 53a § 3 k.w.). Należy dodać, że zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami głosowanie korespondencyjne byłoby wyłączone również w przypadku głosowania w obwodach głosowania utworzonych w jednostkach, o których mowa w art. 12 § 4 i 7 k.w., oraz w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich, a także w przypadku udzielenia przez wyborcę niepełnosprawnego pełnomocnictwa do głosowania (projektowany art. 53a § 4 k.w.).

4. Porównując obowiązujące i projektowane regulacje dotyczące głosowania korespondencyjnego, warto wskazać również, że te pierwsze zawierają szczególne rozwiązania odnoszące się do wyborców podlegających w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych. Na przykład wyborca należący do tej grupy może zgłosić komisarzowi wyborczemu zamiar głosowania korespondencyjnego nie do 13 dnia, lecz do 5 dnia przed dniem wyborów (art. 53b § 1 k.w.). Co więcej, wyborca, który rozpoczął podleganie obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych po tym terminie, może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego do 2 dnia przed dniem wyborów (art. 53b § 1a k.w.). W tym kontekście należy więc odnotować, że Projektodawca rezygnuje z wprowadzenia szczególnych rozwiązań dotyczących tej grupy wyborców.

5. W tym miejscu trzeba odnotować również wybrane problemy szczegółowe związane z rekomendowanym przez Projektodawcę rozwiązaniem. A mianowicie, warto zauważyć, że zgodnie z projektowanym art. 53b § 5 k.w. „[d]o zgłoszenia, o którym mowa w § 1 [tj. zgłoszenia o zamiarze głosowania korespondencyjnego – przyp. R.D.], wyborca niepełnosprawny dołącza kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności”. Z brzmienia tego przepisu wynika, że miałby on zastosowanie zawsze w przypadku zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego przez wyborcę niepełnosprawnego, gdy tymczasem – jak zakłada projekt – niepełnosprawność

(w znacznym lub umiarkowanym stopniu) jest przesłanką skorzystania z głosowania korespondencyjnego jedynie w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta. W związku z tym należy stwierdzić, że celowe jest, aby projektowane przepisy ustanawiały obowiązek dołączenia kopii aktualnego orzeczenia o ustaleniu stopnia niepełnosprawności tylko w przypadku tych wyborów, w których niepełnosprawność (w znacznym lub umiarkowanym stopniu) jest warunkiem głosowania korespondencyjnego. Wydaje się, że tę funkcję realizuje projektowany art. 53b § 6 k.w. (zgodnie z którym „[w] przypadku wyborcy, o którym mowa w art. 53a § 3, głosującego w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta, do zgłoszenia, o którym mowa § 1, dołącza się kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności”), a regulacja zawarta w projektowanym art. 53b § 5 k.w. jest zbędna.

Ponadto trzeba zwrócić uwagę, że zgodnie z dyspozycją projektowanego art. 53h § 1 k.w. „[w]yborca głosujący korespondencyjnie po wypełnieniu karty do głosowania wkłada ją do koperty na kartę głosowania, którą zakleja, a następnie kopertę tę wkłada do koperty zwrotnej łącznie z podpisanym oświadczeniem, o którym mowa w art. 53g § 1 pkt 6 [tj. oświadczeniem o osobistym i tajnym oddaniu głosu – przyp. R.D.]”. Z obowiązkami wyborcy ustanawianymi w cytowanym przepisie skorelowany jest projektowany art. 72 § 3 k.w., według którego „[i]eżeli koperta na kartę do głosowania nie jest zaklejona, koperty na kartę do głosowania nie wrzuca się do urny, a karty nie bierze się pod uwagę przy ustalaniu wyników głosowania w obwodzie”. W tym kontekście należy zauważyć, że – inaczej niż w przypadku obowiązującego art. 72 § 3 k.w. – z projektowanego art. 72 § 3 k.w. nie wynika, że określony w nim skutek następowałby także w przypadku, gdy w kopercie zwrotnej brakowałoby oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu. Ponieważ oświadczenie takie stanowi m.in. gwarancję realizacji jednej z podstawowych zasad prawa wyborczego, tj. tajności głosowania, wydaje się, że jego brak – tak samo jak obecnie – winien rodzić odpowiednie skutki prawne.

III. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Analizowany projekt ustawy dotyczy wprowadzenia możliwości głosowania korespondencyjnego dla wszystkich wyborców z wyłączeniem (z pewnymi wyjątkami)

wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego i wyborów wójta. W niektórych państwach nie wprowadzono żadnej możliwości głosowania korespondencyjnego (np. Czechy, Dania), jednak procedura głosowania korespondencyjnego istnieje w prawie wyborczym wielu państw, chociaż została wprowadzona w różnym zakresie. Największą grupę stanowią państwa, w których głosowanie korespondencyjne jest zastrzeżone dla wyborców przebywających poza granicami państwa, w którym są oni uprawnieni do głosowania. Takie rozwiązanie wprowadzono np. w Belgii, Estonii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Holandii, na Litwie, Łotwie, w Norwegii, Portugalii, Słowacji, Słowenii, Szwecji czy na Węgrzech. Jednocześnie np. w przypadku wyborów w Norwegii czy na Litwie uprawnienie to przysługuje wyłącznie wyborcom, którzy nie mają możliwości dotarcia do placówki dyplomatycznej, w której odbywa się głosowanie (np. ze względu na odległość). W Austrii, Hiszpanii, Irlandii czy Słowenii możliwość głosowania korespondencyjnego mają także wyborcy przebywający w państwie, w którym odbywają się wybory, jednak uprawnienie to przysługuje im w określonych sytuacjach, np. z powodu braku możliwości oddania głosu w lokalu wyborczym ze względów zdrowotnych, z powodu przebywania poza miejscowością zamieszkania (Austria, Hiszpania). W Słowenii uprawnienie to przysługuje także podopiecznym domów opieki dla osób starszych czy osobom przebywającym w dniu wyborów w zakładzie karnym. W Irlandii z kolei możliwość głosowania korespondencyjnego mają: irlandzcy dyplomaci oddelegowani za granicę, a także ich małżonkowie/partnerzy (jeżeli mieszkają razem), członkowie Sił Obronnych (*Defence Forces*) oraz osoby, które nie mają możliwości głosowania w lokalu wyborczym z powodu m.in. choroby, niepełnosprawności, studiów poza miejscem stałego meldunku czy pobytu w więzieniu⁵. We Francji głosowanie korespondencyjne było uprawnieniem każdego z wyborców do 1975 r., obecnie jednak jest ono możliwe w przypadku wyborców przebywających na terenie Francji tylko dla osób pozbawionych wolności⁶.

Poniżej omówiono wybrane aspekty procedury głosowania korespondencyjnego w **Grecji, Luksemburgu, Niemczech, Rumunii i Wielkiej Brytanii** – w państwach, w których głosowanie korespondencyjne stanowi

⁵ <https://www.citizensinformation.ie/en/government-in-ireland/elections-and-referenda/voting/registering-to-vote/#512d79>.

⁶ Art. L79-L82 kodeksu wyborczego Francji: *Code électoral*, wersja obowiązująca na dzień 19.03.2024, https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000041412370.

uprawnienie wszystkich wyborców w danym państwie, niezależnie od ich miejsca stałego zamieszkania, pobytu czy innych warunków.

W Grecji możliwość głosowania korespondencyjnego wprowadzono dla wyborów europejskich oraz referendum krajowych. Po raz pierwszy uprawnieni do głosowania obywatele greccy, niezależnie od tego, czy mieszkają w Grecji czy poza jej granicami, będą mogli zagłosować w wyborach do Parlamentu Europejskiego w czerwcu 2024 r. W celu rejestracji wyborców głosujących korespondencyjnie uruchomiono 19 lutego 2024 r. specjalną platformę internetową (poprzez którą można także zmienić lub anulować wniosek o głosowanie korespondencyjne). Do zarejestrowanych wyborców, najpóźniej 15 dni przed dniem wyborów, zostanie wysłany pakiet wyborczy składający się z: koperty zwrotnej, karty do głosowania, koperty do głosowania korespondencyjnego, instrukcji głosowania, listy kandydatów i formularza uroczystego oświadczenia. Koperty muszą zostać odesłane (adres jest wydrukowany na kopercie zwrotnej) tak, aby najpóźniej do godziny 17:00 w dniu poprzedzającym dzień wyborów dotarły do centrum sortowania głosów w Grecji. W przeciwnym razie zostaną zwrócone do adresata bez otwierania. O otrzymaniu koperty przez właściwy organ wyborca ma zostać poinformowany wiadomością przesłaną na telefon komórkowy oraz adres e-mail. Procedura głosowania korespondencyjnego nie wiąże się z kosztami dla wyborców⁷.

W Luksemburgu głosowanie korespondencyjne jest możliwe w przypadku zarówno wyborów parlamentarnych, jak i samorządowych czy do Parlamentu Europejskiego. Zgodnie z postanowieniami ustawy wyborczej⁸ (art. 168-182), w wyborach legislacyjnych (parlamentarnych) każdy wyborca może złożyć wniosek o głosowanie korespondencyjne do kolegium burmistrzów i radnych gminy, w której wyborca jest zarejestrowany (czyli w zależności od przypadku gminy odpowiadającej miejscu zamieszkania, ostatniemu miejscu zamieszkania, miejscu urodzenia lub miasta Luksemburg). Wniosek można złożyć elektronicznie (poprzez specjalną platformę) lub w formie papierowej (na własnym papierze lub na formularzu dostępnym w urzędzie gminy). Jeżeli list z pakietem wyborczym ma zostać przesłany na terenie

⁷ *Register on the special electoral rolls for postal votes*, informacja z portalu gov.gr, <https://www.gov.gr/en/ipiresies/polites-kai-kathemerinoteta/ekloges/postal-vote> oraz *Greece introduces Online Postal Voting Platform: Over 11,000 applications in first week*, <https://www.greeknewsagenda.gr/greece-postal-voting/>.

⁸ *Loi électorale du 18 février 2003*, wersja skonsolidowana obowiązująca od 18 marca 2024 r. (w j. francuskim): <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/recueil/elections/20240318>.

Luksemburga wniosek należy wysłać do kolegium burmistrzów i radnych nie wcześniej niż 12 tygodni i nie później niż 25 dni przed dniem wyborów. Jeżeli list ma zostać dostarczony za granicę – wniosek należy złożyć nie później niż 40 dni przed dniem wyborów. Po stwierdzeniu, że wnioskodawca jest wpisany na listę wyborców i dostarczył wszelkie wymagane informacje, kolegium burmistrzów i radnych wysła mu pakiet wyborczy w terminie nie później niż 15 dni przed dniem wyborów (dla wyborców przebywających w Luksemburgu) lub 30 dni przed dniem wyborów (dla wyborców głosujących za granicą). W skład pakietu wyborczego wchodzi: lista kandydatów, instrukcja głosowania, koperta wyborcza (*l'enveloppe électorale*; nieprzezroczysta oraz jednolita dla każdego wyborcy) i karta do głosowania oraz koperta nadawcza, w której należy przesłać kopertę wyborczą (na kopercie znajduje się m.in. informacja o lokalu wyborczym, do którego należy odesłać głos). Jeżeli kolegium burmistrzów i radnych stwierdzi, że wnioskodawca nie spełnia warunków głosowania korespondencyjnego – powiadamia go o odmowie nie później niż 20 dni przed dniem wyborów (w przypadku osób mieszkających w Luksemburgu) lub 35 dni przed dniem wyborów (w przypadku osób mieszkających za granicą). Wyborcy, którzy zostali wpisani na listę osób głosujących korespondencyjnie, nie mogą wybrać innej metody głosowania. Informacja o tym, że dany wyborca głosuje korespondencyjnie, jest umieszczona przy jego nazwisku w spisie wyborców danej gminy oraz na listach w poszczególnych lokalach wyborczych i w głównym lokalu wyborczym każdej gminy. Jeżeli liczba wyborców głosujących korespondencyjnie przekracza maksymalną liczbę wyborców przewidzianą w ustawie dla danej komisji wyborczej, przeprowadzenie głosowania korespondencyjnego powierza się jednej lub kilku innym komisjom. Koperty zawierające oddany głos muszą dotrzeć do lokalu wyborczego, do którego są zaadresowane, najpóźniej o godz. 14:00 w dniu wyborów (koperty nadawcze, które dotrą do lokalu wyborczego po tej godzinie, są niszczone bez otwierania). W lokalu sprawdza się, czy liczba otrzymanych kopert odpowiada liczbie wyborców dopuszczonych do głosowania korespondencyjnego, a wszelkie rozbieżności są odnotowywane w protokole. Członek komisji wyborczej otwiera kopertę nadawczą i podaje komisji nazwisko, imiona oraz numer porządkowy wyborcy, którego zaznacza się w spisie wyborców głosujących korespondencyjnie. Koperty wyborcze po wyjęciu z kopert nadawczych są gromadzone w specjalnej urnie. Następnie jeden z członków komisji (w obecności wszystkich pozostałych) miesza koperty w urnie, wyjmując z każdej kartę do głosowania i bez rozkładania kart wrzuca je do urny. Jeżeli w danej

kopercie wyborczej znajduje się więcej niż jedna karta – są one niezwłocznie niszczone. Wszelkie czynności są odnotowywane w protokole. Podobna procedura jest stosowana w przypadku wyborów samorządowych (art. 262-275 ustawy wyborczej) i europejskich (art. 327-342 ustawy wyborczej).

W Niemczech osoby uprawnione do głosowania, wpisane na listę wyborców, mogą skorzystać z prawa do głosowania korespondencyjnego bez uzasadniania takiej decyzji. Podstawę prawną dla takiej procedury stanowią przepisy federalnego kodeksu wyborczego⁹ (BWO, § 20, 25-31, 66, 74 i 75) oraz federalnej ustawy wyborczej¹⁰ (BWahlG, § 36 i 39). O wydanie karty wyborczej należy wystąpić do władz gminy miejsca zamieszkania (na piśmie, osobiście lub – w wybranych gminach – on-line), które prześlą ją razem z dokumentami niezbędnymi do głosowania korespondencyjnego na adres zamieszkania wyborcy lub inny wskazany przez niego we wniosku. Dokumenty można także odebrać osobiście. O wydanie dokumentów należy wystąpić możliwie jak najwcześniej, nie później jednak niż do piątku poprzedzającego dzień wyborów, do godz. 18:00 (z pewnymi wyjątkami). W skład dokumentów do głosowania korespondencyjnego wchodzi: karta wyborcza, karta do głosowania, koperta na kartę do głosowania (niebieska), koperta zwrotna (czerwona) z adresem, na który należy odesłać kartę do głosowania oraz instrukcja głosowania. Wypełnione dokumenty do głosowania korespondencyjnego można przekazać lub wysłać dopiero po ostatecznym zatwierdzeniu list kandydatów i wydrukowaniu kart do głosowania, najwcześniej na około sześć tygodni przed wyborami. W przypadku osobistego odbierania dokumentów do głosowania korespondencyjnego wyborca może od razu przekazać wypełnione dokumenty do głosowania bezpośrednio w urzędzie gminy, pod warunkiem, że będzie w stanie wypełnić kartę do głosowania i włożyć ją do koperty w sposób dyskretny. Wysyłanie dokumentów do głosowania korespondencyjnego na terenie Niemiec jest bezpłatne, jednak osoby, które chcą głosować korespondencyjnie z zagranicy, muszą uiścić opłatę pocztową za przesłane dokumenty wyborcze. Dokumenty muszą zostać nadane w takim terminie, aby dotarły one do właściwego organu do godz. 18:00 w niedzielę, w którą odbywają się wybory.

⁹ *Bundeswahlordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. April 2002 (BGBl. I S. 1376), die zuletzt durch Artikel 10 der Verordnung vom 19. Juni 2020 (BGBl. I S. 1328) geändert worden ist*, dostępny w j. niemieckim: https://www.gesetze-im-internet.de/bwo_1985/BJNR017690985.html.

¹⁰ *Bundeswahlgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 23. Juli 1993 (BGBl. I S. 1288, 1594), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 7. März 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 91) geändert worden ist*, dostępna w j. niemieckim: <https://www.gesetze-im-internet.de/bwahlg/BJNR003830956.html>.

Karty otrzymane po tym terminie nie będą brane pod uwagę przy liczeniu głosów. Głosy są zliczane w komisjach wyborczych w danym okręgu wyborczym po zakończeniu głosowania. W dniu wyborów czerwone koperty są przekazywane komisjom wyborczym odpowiedzialnym za głosowanie korespondencyjne, które przed zakończeniem głosowania otwierają je i sprawdzają poprawność ich przygotowania, a następnie niebieskie koperty są przekładane do specjalnej urny. Karty do głosowania są wyjmowane z niebieskich kopert, a oddane głosy liczone dopiero po zakończeniu głosowania.

W Rumunii, zgodnie z postanowieniami ustawy w sprawie głosowania korespondencyjnego oraz o zmianie i uzupełnieniu ustawy w sprawie wyborów do Senatu i Izby Poselskiej oraz organizacji i funkcjonowania Stałego Organu Wyborczego ¹¹ (dalej: ustawa), głosowanie korespondencyjne jest możliwe w przypadku wyborów do Senatu, Izby Deputowanych oraz w wyborach prezydenckich. Głosowanie korespondencyjne jest prawem każdego uprawnionego wyborcy (mieszkającego w Rumunii lub za granicą) i stanowi równoważną alternatywę dla wykonania prawa do głosowania poprzez obecność w lokalu wyborczym. Wyborcy, którzy chcą skorzystać z prawa do głosowania korespondencyjnego, muszą zarejestrować się jako wyborcy korespondencyjni poprzez specjalny formularz internetowy znajdujący się na stronie Stałego Organu Wyborczego (*Autoritatea Electorală Permanentă*), który weryfikuje dane w terminie nie dłuższym niż 5 dni od dnia rejestracji. Wpis do rejestru wyborców z adnotacją o głosowaniu korespondencyjnym obowiązuje wyłącznie w odniesieniu do wyborów, w sprawie których wyborca dokonał rejestracji. Stały Organ Wyborczy, w terminie określonym w art. 6 ustawy, przygotowuje listy wyborcze do głosowania korespondencyjnego (w formie elektronicznej) i udostępnia je krajowej spółce pocztowej *Poșta Română* oraz (w przypadku osób głosujących korespondencyjnie z zagranicy) okręgowemu biurowi wyborczemu dla obywateli Rumunii zamieszkałych lub przebywających za granicą. Lista wyborcza do głosowania korespondencyjnego zawiera rodzaj karty do

¹¹ *Lege nr. 288 din 19 noiembrie 2015 privind votul prin corespondență, precum și modificarea și completarea Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente*, Monitorul Oficial nr. 866 din 19 noiembrie 2015, wersja skonsolidowana w j. rumuńskim: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/173139>; wersja w j. angielskim: *Law no. 288 of 19 November 2015 on the postal voting, as well as amending and supplementing Law no. 208/2015 on the election of the Senate and the Chamber of Deputies, as well as on the organisation and functioning of the Permanent Electoral Authority*, https://www.te.gob.mx/vota_elections/page/download/16349.

głosowania, imię i nazwisko wyborcy, numer dokumentu identyfikacyjnego, adres zamieszkania lub przebywania wyborcy, serię i numer dokumentu tożsamości oraz pola na datę rejestracji koperty zewnętrznej i datę włożenia koperty wewnętrznej do urny, które zgodnie z ustawą zostaną wypełnione przez urząd wyborczy właściwy dla korespondencyjnego pocztowego. W celu przeprowadzenia głosowania korespondencyjnego w Rumunii oraz za granicą tworzy się biura wyborcze właściwe dla głosowania korespondencyjnego (dalej: biura) według procedury określonej w art. 8 ustawy. Wyborcom przesyłany jest pakiet, w skład którego wchodzi: koperta zewnętrzna (w przypadku wyborów prezydenckich – dwie koperty zewnętrzne, w celu umożliwienia udziału w dwóch turach wyborów), koperta wewnętrzna (lub dwie koperty) zawierająca naklejkę „GŁOSOWANIE” („VOTAT”), zaświadczenie o głosowaniu, instrukcja głosowania zawierająca m.in. dane użytkownika umożliwiające dostęp do strony internetowej, z której można pobrać kartę do głosowania, naklejka z adresem biura wyborczego w Rumunii (jeżeli wyborca głosuje korespondencyjnie w Rumunii). Za przygotowanie dokumentów wchodzących w skład pakietu oraz przekazywanie wyborcom wszelkich dokumentów niezbędnych do głosowania korespondencyjnego odpowiada *Poșta Română*. Dokumenty są przesyłane wyborcom nie później niż na 25 dni przed dniem wyborów. W tym samym terminie Stały Organ Wyborczy zapewnia publikację elektronicznych wzorów kart do głosowania korespondencyjnego na specjalnej stronie internetowej. Wyborcy samodzielnie pobierają i drukują karty, wypełniają, nakleją na nie naklejki i wkładają do koperty wewnętrznej, którą następnie wkładają do koperty zewnętrznej razem z zaświadczeniem o głosowaniu. Kopertę zewnętrzną można złożyć w dowolnym urzędzie pocztowym lub skrzynce pocztowej, dostarczyć dowolnej firmie kurierskiej lub w inny sposób przesłać do siedziby misji dyplomatycznej czy urzędu konsularnego (na koszt tej instytucji). Koperty zewnętrzne należy przesłać z odpowiednim wyprzedzeniem, z zapewnieniem ich dostarczenia najpóźniej na 3 dni przed terminem głosowania do biura wyborczego właściwego dla głosowania korespondencyjnego. Zapieczętowane koperty zewnętrzne doręczane po upływie tego terminu zostają zniszczone bez rozpieczętowania. Biura odpowiadają za rejestrowanie kopert zewnętrznych nadesłanych przez wyborców, zweryfikowanie oznaczeń na kopercie oraz stanu zapieczętowania kopert zewnętrznych, otwarcie ich i włożenie kopert wewnętrznych do urny do końca dnia poprzedzającego wybory. Jeżeli w kopercie zewnętrznej nie ma zaświadczenia o głosowaniu, koperta wewnętrzna nie jest

zapieczętowana lub jest uszkodzona w stopniu mogącym naruszyć integralność głosowania, dany wyborca traci możliwość głosowania korespondencyjnego. Koperty wewnętrzne są otwierane w dniu wyborów po zamknięciu urn (tj. po godz. 21:00). Wówczas następuje przeliczenie głosów oddanych korespondencyjnie i zapisanie wyników w protokole. Jeżeli w jednej kopercie znajdują się dwie lub więcej kart do głosowania, uznaje się je za nieważne. W ustawie o głosowaniu korespondencyjnym uregulowano ponadto kwestie związane m.in. z możliwościami ewentualnego zgłoszenia sprzeciwu co do czynności otwierania kopert i/lub liczenia głosów, z osobami, które mogą pomagać w czynnościach wykonywanych przez biuro wyborcze czy z finansowaniem kwestii związanych z organizacją głosowania korespondencyjnego.

W Wielkiej Brytanii możliwość głosowania korespondencyjnego przewidziano np. dla osób przebywających z dala od miejsca stałego zamieszkania lub za granicą, jednak przy składaniu wniosku o możliwość głosowania korespondencyjnego nie ma potrzeby podawania przyczyny¹², chyba że wyborca głosuje w Irlandii Północnej, gdzie do głosowania korespondencyjnego mogą przystąpić wyłącznie osoby posiadające odpowiednie usprawiedliwienie (np. choroba, niepełnosprawność, pobyt poza miejscem zamieszkania w celach edukacyjnych lub zawodowych)¹³. Wniosek w sprawie głosowania korespondencyjnego może dotyczyć konkretnych wyborów, ale uprawnienie może również zostać przyznane na określony okres, nie dłuższy niż 3 lata. Wniosek należy złożyć pocztą lub drogą elektroniczną, a następnie – po otrzymaniu pakietu do głosowania – wypełnić kartę do głosowania oraz oświadczenie o głosowaniu korespondencyjnym, umieścić kartę i oświadczenie w otrzymanej kopercie i samodzielnie ją zakleić. Kopertę z głosem należy przesłać niezwłocznie w terminie umożliwiającym policzenie głosów, a w przypadku, kiedy jest to już niemożliwe – osobiście odnieść je do lokalu wyborczego do godz. 22:00 w dniu wyborów lub do lokalnego Urzędu Rejestracji Wyborców (*Electoral Registration Office*) przed godziną jego zamknięcia. Wyborcy zarejestrowani jako głosujący korespondencyjnie nie mają możliwości głosowania w lokalu wyborczym nawet w sytuacji, kiedy ich karta do głosowania zaginęła lub uległa uszkodzeniu. Jeśli karta

¹² *Vote in UK Elections. Voting by post*, informacje z portalu gov.uk, <https://www.gov.uk/how-to-vote/postal-voting>.

¹³ Pozostałe warunki i przebieg głosowania korespondencyjnego w Irlandii Północnej także nieco się różnią od opisanego w niniejszej informacji przebiegu w Anglii, Walii i Szkocji.

została uszkodzona, należy uzyskać nową, wnioskując w lokalnym Urzędzie Rejestracji Wyborców o przesłanie nowej karty lub odbierając kartę zastępczą z lokalnego Urzędu Rejestracji Wyborców do godz. 17:00 w dniu wyborów.

IV. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Projekt będzie miał wpływ na:

- **wyborców uprawnionych** do głosowania w wyborach do Sejmu i Senatu, do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach Prezydenta RP – liczba uprawnionych do głosowania w wyborach w 2023 r. wyniosła 29.532.595 ¹⁴, w tym uprawnionych do głosowania za granicą było 636.099 wyborców¹⁵.
- **komisarzy wyborczych** (100)¹⁶;
- **konsulów** (potencjalnie – 333 placówki)¹⁷, w związku z wprowadzeniem możliwości głosowania korespondencyjnego dla wyborców za granicą,
- **urzędników wyborczych** powołanych przez Szefa Krajowego Biura Wyborczego w gminach – liczba ta jest ustalana zgodnie z uchwałą PKW (wg informacji z 2018 roku – 2595 osób)¹⁸.
- **obwodowych komisji wyborczych** w lokalach wyborczych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami¹⁹. Według sprawozdania PKW dot. wyborów w 2023 r. lokali takich utworzono 17.507²⁰,
- **operatora wyznaczonego** w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe,
- **podmioty wykonujące zadania wydruku i przygotowywania do doręczenia** pakietów wyborczych dla wyborów korespondencyjnych ²¹ – ze względu na

¹⁴ Państwowa Komisja Wyborcza, *Sprawozdanie z wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 15 października 2023 r.*, s. 8 <https://przetargi.kbw.gov.pl/wybory-i-referenda/wybory-do-sejmu-i-do-senatu/wybory-do-sejmu-i-senatu-w-2023-r/informacje-ogolne/sprawozdanie-z-wyborow-do-sejmu-rzeczypospolitej-polskiej-i-do-senatu-rzeczypospolitej-polskiej-prze>.

¹⁵ Informacja Państwowej Komisji Wyborczej

<https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/pl/frekwencja/Koniec/pow/149900>

¹⁶ Zgodnie z art. 166 § 3 k.w.

¹⁷ Zgodnie z informacją Ministerstwa Spraw Zagranicznych: Polskie przedstawicielstwa na świecie - Ministerstwo Spraw Zagranicznych - Portal Gov.pl (www.gov.pl)

¹⁸ Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 13 sierpnia 2018 r. w sprawie określenia liczby, trybu i warunków powoływania urzędników wyborczych (M.P.2018.856); Państwowa Komisja Wyborcza (pkw.gov.pl); pkw.gov.pl/kbw/urzednicy-wyborczy/wykaz-powolanych-urzednikow-wyborczych.

¹⁹ https://pkw.gov.pl/uploaded_files/1704931307_sprawozdanie-z-wyborow-do-sejmu-rzeczypospolitej-polskiej.pdf, s. 8

²⁰ Państwowa Komisja Wyborcza, *Sprawozdanie ...* s. 10.

²¹ Zob. Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 8 września 2023 r. w sprawie sposobu drukowania kart do głosowania oraz trybu ich przekazania wraz z nakładkami na karty do głosowania

potencjalne zwiększenie obciążenie zadaniami w przypadku wzrostu zainteresowania wyborem tej formy głosowania,

- **dyrektorów delegatur** Krajowych Biur Wyborczych (49),
- **właściwe urzędy gminy** – według projektowanego art. 53f § 3 pkt 1 „wyborca może przed dniem głosowania osobiście przekazać kopertę zwrotną (...) w przypadku głosowania w kraju – do właściwego urzędu gminy”.

Dla celów jedynie ilustracyjnego zobrazowania zainteresowania wyborami korespondencyjnymi można przywołać dane dotyczące wyborów w 2020 r. (mając na uwadze wyjątkową sytuację związaną z pandemią COVID) oraz w 2023 r. (mając na uwadze, że w tym wypadku uprawnienia do głosowania mieli wyłącznie wyborcy niepełnosprawni, podlegający w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych lub ci, którzy najpóźniej w dniu głosowania kończyli 60 lat).

W przypadku wyborów w 2020 r. PKW udostępniła dane dotyczące wyłącznie II tury w związku z tym, że ustawa przewidująca głosowanie w formie korespondencyjnej weszła w życie w dniu 9 maja 2020 r. – tj. w przeddzień wyznaczonej daty wyborów, co realnie wykluczyło wykorzystanie tej formy głosowania. W II turze wysłano 223.849 pakietów wyborczych (liczba otrzymanych kopert zwrotnych wyniosła 215.271), a za granicą wysłano 480.262 pakiety wyborcze (otrzymano 399.360 kopert zwrotnych). Łącznie w II turze wysłano 704.111 pakietów wyborczych, a liczba otrzymanych kopert zwrotnych wyniosła 614 631²².

W przypadku wyborów w 2023 r. wysłano 12.952 pakietów wyborczych (liczba otrzymanych kopert zwrotnych wyniosła 12.136)²³.

sporządzonymi w alfabecie Braille'a obwodowym komisjom wyborczym w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz w referendum ogólnokrajowym zarządzonych na dzień 15 października 2023 r.

²² Państwowa Komisja Wyborcza, *Sprawozdanie z wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r.*, s. 27 oraz s. 41;
https://prezydent20200628.pkw.gov.pl/prezydent20200628/statics/prezydent_20200628_informacje/uploaded_files/1595959102_11-1-20.pdf,

²³ Dane Państwowej Komisji Wyborczej w arkuszach:
https://wybory.gov.pl/sejmsenat2023/data/csv/wyniki_gl_na_listy_po_obwodach_sejm_xlsx.zip

V. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „[p]rojekt nie był poddany konsultacjom, o których mowa w art. 34 ust. 3 Regulaminu Sejmu RP”²⁴.

VI. Wpływ na sektor finansów publicznych

Koszt wprowadzonej zmiany został oszacowany przez projektodawców na kwotę 5 mln zł. W przedłożonym przez nich uzasadnieniu brak jest natomiast wystarczających danych na temat podstaw tych wyliczeń, pozwalających na ocenę adekwatności podanej kwoty.

Na koszty głosowania korespondencyjnego składają się koszty obsługi procesu drukowania i obsługi procesów zarządzania wydrukowanymi pakietami wyborczymi złożonymi z kilku arkuszy i kopert (tj. procesy doręczania, przekazywania, informowania, dokumentowania czynności). Przy zwiększonym zainteresowaniu formą głosowania korespondencyjnego adekwatnie sumarycznie zwiększą się też koszty obsługi.

W celu orientacyjnego oszacowania wzrostu wydatków z budżetu państwa w kilku scenariuszach podjęto próbę ustalenia kosztów obsługi procesu zarządzania pakietem wyborczym, jednakże uzyskanie niezbędnych do tego informacji nie było możliwe do dnia przygotowania niniejszego OSR.

W odpowiedzi na prośbę dotyczącą wskazania orientacyjnej/szacunkowej obsługi jednego pakietu wyborczego w związku z wniesionym do Sejmu projektem ustawy operator pocztowy Poczta Polska S.A. poinformował iż: (a) na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, operator pocztowy, który nie pobrał opłaty za usługę pocztową ustawowo zwolnioną od opłaty za jej świadczenie, otrzymuje z budżetu państwa, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, dotację przedmiotową do świadczonej usługi pocztowej, a jednostkowa stawka dotacji nie może być wyższa niż ustalona w obowiązującym cenniku usług powszechnych, o którym mowa w art. 57 ustawy – Prawo pocztowe, opłata za usługę pocztową dla przesyłki pocztowej niebędącej przesyłką najszybszej kategorii, tego samego rodzaju, tej samej masy lub innej cechy, od której jest uzależniona wysokość opłaty, (b) rozliczenie dotacji przedmiotowej udzielanej

²⁴ Zob. Uzasadnienie, s. 7.

operatorowi wyznaczonemu, któremu powierzono wykonywania zadań dotyczących przesyłek pakietów wyborczych i przesyłek kopert zwrotnych, zwolnionych z opłat pocztowych na podstawie ustawy – Kodeks wyborczy, odbywa się na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 28 lipca 2017 r. w sprawie dotacji przedmiotowej do świadczonej usługi pocztowej zwolnionej z wymogu notyfikacji Komisji Europejskiej. Wzór formularza rozliczenia dotacji stanowi załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 13 grudnia 2019 r. w sprawie dotacji przedmiotowej do świadczonych usług pocztowych podlegających ustawowemu zwolnieniu z opłat pocztowych, (c) w rozliczeniu dotacji będą wpisane opłaty przewidziane w aktualnym na dzień wyborów cenniku usług powszechnych w obrocie krajowym i zagranicznym, (d) Odpowiednia opłata powinna być odnoszona do wolumenu nadeń pakietów wyborczych oraz kopert zwrotnych, a opłaty te są uzależnione od wymiarów i wagi danej przesyłki wyborczej (pakietu wyborczego i koperty zwrotnej), (e) Należy także uwzględnić, że w przypadku zwiększenia wolumenu przesyłek ustawowo zwolnionych od opłaty – co wpłynie na wzrost kwoty dotacji – w przypadku przekroczenia średniorocznie w okresie powierzenia operatorowi wyznaczonemu wykonywania zadań równowartości kwoty 15 mln euro udzielenie dotacji będzie podlegało wymogowi notyfikacji Komisji Europejskiej. Odpowiedniego zwiększenia będzie także wymagała kwota dotacji określana w ustawie budżetowej²⁵.

W odpowiedzi na skierowane do Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych S.A. pytanie dotyczące wskazania orientacyjnego/szacunkowego kosztu druku jednego pakietu wyborczego uzyskano informację, że do przygotowania takiego

²⁵ Informacja udzielona mailowo w dniu 20 marca 2024 r. przez p. Annę Pomianowską-Kołodziej, Kierownika Działu Regulacji Prawnych w Biurze Prawnym i Nadzoru Właścicielskiego, Poczta Polska S.A.

Jednocześnie przy okazji odpowiedzi na pytanie dotyczące kosztów zwrócono uwagę na to, że: (1) w projekcie pominięto obowiązujące regulacje dotyczące głosowania korespondencyjnego przez wyborców podlegających w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Wyborcy mogą podlegać obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych także w okresie, w którym nie występuje stan epidemii bądź stan zagrożenia epidemicznego. Zagadnienie to jest o tyle istotne, iż tym wypadku konieczne jest w szczególności zastosowanie odrębnego sposobu doręczania pakietów wyborczych i odbierania kopert zwrotnych, zapewniającego ochronę zdrowia osobom odbierającym i przekazującym te przesyłki oraz (2) W art. 53k § 1 projektu ustawy, w którym powierza się operatorowi wyznaczonemu doręczanie przesyłek pakietów wyborczych i przesyłek kopert zwrotnych, w sposób niezrozumiały zawarto zastrzeżenie odnoszące się do art. 53e § 3 i 5 ustawy

oszacowania niezbędne jest uszczegółowienie parametrów dotyczących pakietów wyborczych (tj. specyfikacji kart wyborczych, zakresu prac oraz liczby pakietów)²⁶.

Dane dotyczące kosztów głosowania korespondencyjnego ujęte w Informacji o wydatkach z budżetu państwa poniesionych na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów i referendum w 2023 r. ujmowane są jedynie w zsumowaniu z innymi wydatkami (w pozycji II.9 „inne wydatki”)²⁷.

VII. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Wprowadzenie projektowanego rozwiązania nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe.

VIII. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Do szeroko rozumianych obciążeń regulacyjnych wynikających z projektowanych regulacji można zaliczyć m.in. obowiązki komisarzy wyborczych, konsulów oraz urzędników wyborczych związane z przyjmowaniem zgłoszeń o zamiarze głosowania korespondencyjnego w kraju lub za granicą (zob. np. projektowane art. 53b § 1, § 3 oraz art. 53c § 1 k.w.), a także obowiązki konsulów i urzędników wyborczych związane z doręczaniem pakietów wyborczych wyborcom (zob. np. projektowane art. 53e § 3 k.w. oraz art. 53f § 1 k.w.). Projekt nakłada też obowiązki na obwodowe komisje wyborcze w zakresie przygotowania pakietu wyborczego (zob. np. projektowane art. 53g § 1-8 k.w.), a także na urzędy gminy i konsulów w zakresie odbioru kopert zwrotnych (zob. projektowany art. 53h § 3 k.w.). Ponadto w razie wejścia w życie projektowanej ustawy określone obowiązki obciążałoby operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 1640), ponieważ – zgodnie z projektowanym

²⁶ Informacja udzielona mailowo w dniu 19 marca 2024 r. przez p. Joannę Strzygę, Kierownika Działu Dział Sprzedaży Druków Zabezpieczonych, Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A.

²⁷ Informacja Szefa Krajowego Biura Wyborczego o wydatkach z budżetu państwa poniesionych na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz referendum ogólnokrajowego przeprowadzonych w dniu 15 października 2023 r. https://pkw.gov.pl/uploaded_files/1710542996_informacja-o-wydatkach-na-wybory-do-sejmu-i-do-senatu-rp-oraz-referendum-ogolnokrajowe-2023-r.pdf.

art. 53k § 1 k.w. – w przypadku głosowania korespondencyjnego w kraju to on – przynajmniej co do zasady (wyjątki określono w projektowanych art. 53e § 3 i 5 oraz art. 53h § 3 pkt 1 i § 5 k.w.) – wykonywałby zadania polegające na przyjmowaniu, przemieszczaniu i doręczaniu przesyłek pakietów wyborczych oraz przesyłek kopert zwrotnych.

Głosowanie korespondencyjne nie stanowi jednak *novum*, a projektowane przepisy dotyczące technicznych aspektów przebiegu głosowania korespondencyjnego są w pewnym stopniu zbliżone do tych obowiązujących. W tym zakresie warto zwrócić uwagę np. na art. 53b § 1, § 2a oraz art. 53c § 1 k.w. odnoszące się do przyjmowania zgłoszeń o zamiarze głosowania korespondencyjnego, art. 53g § 1-6a k.w. dotyczące obowiązków obwodowych komisji wyborczych w zakresie przygotowania pakietu wyborczego, czy też art. 53k § 1 k.w., zgodnie z którym „[z]adania polegające na przyjmowaniu, przemieszczaniu i doręczaniu przesyłek pakietów wyborczych oraz przesyłek kopert zwrotnych wykonuje, z wyjątkiem określonym w art. 53h § 5, operator wyznaczony w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe”. W związku z powyższym, uogólniając, można stwierdzić, że w razie wejścia w życie projektowanej ustawy zmiana obciążeń regulacyjnych miałaby charakter nie tyle rodzajowy, ile przede wszystkim ilościowy (tzn. zasadniczo zmiana nie uległby rodzaj obowiązków, lecz – z uwagi na rozszerzenie możliwości głosowania korespondencyjnego – doszłoby do ilościowego zwiększenia obciążeń). Oczywiście w niektórych przypadkach można mówić również o nałożeniu rodzajowo nowych obowiązków na pewne podmioty. Przede wszystkim należy mieć tu na uwadze konsulów, którzy obecnie nie wykonują obowiązków związanych z głosowaniem korespondencyjnym, a którzy po wejściu w życie projektowanych zmian obowiązani byłiby podejmować określone czynności związane z przeprowadzeniem tego głosowania za granicą.

IX. Wpływ na rynek pracy

Wprowadzenie projektowanego rozwiązania nie będzie miało zauważalnego wpływu na rynek pracy.

X. Wpływ na pozostałe obszary

Projektowane rozwiązanie będzie mieć wpływ na bezpieczeństwo informacyjne procesu wyborczego. Procedura oddawania głosu

korrespondencyjnego jest bardziej złożona w stosunku do procedury oddawania głosu w lokalu wyborczym, angażującej wyłącznie wyborcę i wybranych członków komisji (i obejmującej czynności potwierdzania tożsamości, przekazywania przez członków komisji wyborcy kart do głosowania, kwitowania pobrania kart oraz oddawania głosu przez wrzucenie kart do urny wyborczej).

Procedura oddawania głosu korespondencyjnie składa się z dodatkowych czynności: a) komunikacji wyborcy z komisarzem wyborczym, b) komunikacji komisarza wyborczego z urzędnikiem wyborczym, c) czynności druku i przygotowania pakietów wyborczych, d) komunikacji urzędnika wyborczego z pracownikiem operatora pocztowego i przekazania pakietu, e) przekazania pakietu wyborcy przez pracownika operatora pocztowego, f) wykonania czynności głosowania przez wyborcę, g) obsługi pakietu przez wyborcę (włożenie karty/kart do głosowania do koperty „na karty do głosowania”, zaklejenie tej koperty i włożenie do koperty zwrotnej, podpisaniu oświadczenia o osobistym i tajnym głosowaniu oraz włożenie tego oświadczenia do koperty zwrotnej, h) doprowadzenia do otrzymania przez obwodową komisję wyborczą koperty zwrotnej (tj. a) wysłanie do właściwej obwodowej komisji wyborczej, b) przekazanie jej przedstawicielowi operatora wyznaczonego, c) osobiste dostarczenie przed dniem głosowania do właściwego urzędu gminy lub d) osobiste dostarczenie koperty właściwej obwodowej komisji do dnia głosowania). Dodatkowo wprowadzono powszechnie dostępną formę głosowania korespondencyjnego za granicą.

Każda dodana czynność zwiększa ryzyko możliwych błędów, uniemożliwiających skuteczne wyrażenie woli wyborcy, tj.: nieskutecznej komunikacji, wadliwego przygotowania pakietu wyborczego, nieprzekazania pakietu wyborcy, wadliwego przygotowania koperty zwrotnej przez wyborcę, czy też nieprzekazania koperty zwrotnej komisji.

Każde dodane działanie oprócz tych koniecznych i wystarczających do osiągnięcia celu w postaci oddania głosu przez wyborcę zwiększa ryzyka naruszenia integralności, poufności oraz doprowadzenia do niedostępności informacji²⁸.

W przypadku wyborów w 2023 r. zmaterializowały się następujące udokumentowane przez Państwową Komisję Wyborczą ryzyka²⁹:

²⁸ Zob.: PN-EN ISO/IEC 27001:2023-08 Bezpieczeństwo Informacji.

²⁹ Dane Państwowej Komisji Wyborczej w arkuszach:

https://wybory.gov.pl/sejmsenat2023/data/csv/wyniki_gl_na_listy_po_obwodach_sejm_xlsx.zip

- brak otrzymania przez komisję wyborczą koperty zwrotnej z wysłanego pakietu wyborczego (816 przypadków – 6,3% wysłanych pakietów),
- brak oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu w kopertach zwrotnych (1087 przypadków – 8,4 % wysłanych pakietów),
- brak podpisania oświadczenia przez wyborcę (104 przypadków – 0,8% wysłanych pakietów),
- brak koperty na karty do głosowania (58 przypadków – 0,45% wysłanych pakietów),
- brak zaklejenia koperty na karty do głosowania (112 przypadków – 0,86% wysłanych pakietów).

Zmierzenie efektywności oddawania głosu w wyborach korespondencyjnych przy wzięciu pod uwagę ryzyk związanych jedynie z tą formą prowadzi do wniosku, że sumarycznie do 16,8% wyborców, którzy wybrali tę formę głosowania, nie oddało efektywnie głosu.

Szczegółowe sposoby postępowania z pakietami wyborczymi oraz kopertami zwrotnymi mają być uregulowane w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw łączności (art. 53j § 1 projektu), ministra właściwego do spraw administracji publicznej (art. 53j § 2 projektu), ministra właściwego do spraw zagranicznych (art. 53j § 4 projektu) oraz w uchwale PKW (art. 53j § 3 i 5 projektu). Efektywność niwelowania ryzyk naruszenia integralności, poufności i dostępności będzie można ocenić dopiero po udostępnieniu tekstów wymienionych aktów.

Nie ulega wątpliwości, że wprowadzenie korespondencyjnej formy głosowania zwiększa możliwość udziału w wyborach zainteresowanych wyborców. Warto zauważyć, że forma ta mogłaby mieć szczególnie ważne znaczenie dla wyborców związanych z miejscem (tj. stale zameldowanych lub stale zamieszkujących i wpisanych do stałego obwodu głosowania), chcących uczestniczyć w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborów wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Projektodawca zrezygnował jednak z wprowadzenia tej formy również dla wyborów lokalnych.

XI. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Zgodnie z art. 2 projektu projektowana ustawa weeszłaby w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia. Wykonanie przepisów aktu prawnego wiązałoby się z wydaniem 6 rozporządzeń (zob. projektowane 14 § 2, art. 53e § 11, art. 53f § 5,

art. 53j § 1, art. 53j § 2, art. 53j § 4 k.w.) oraz podjęciem 3 uchwał przez Państwową Komisję Wyborczą (zob. projektowane art. 53g § 9, art. 53j § 3 oraz art. 53j § 5 k.w.).

XII. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Zarówno projekt, jak i jego uzasadnienie nie wskazują na planowaną ewaluację projektu.

XIII. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Poza listą postów popierających projekt ustawy do dokumentu nie dołączono załączników.

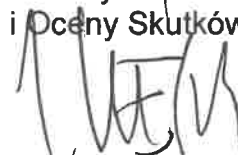
Autorzy:

dr Rafał Dubowski (pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII)
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

dr Kamilla Kurczewska (pkt IV, VI, VII, IX, X)
specjalista ds. systemu gospodarczego
w Wydziale Oceny Skutków Regulacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Daniela Kupis (pkt III)
Specjalistka
w Wydziale Oceny Skutków Regulacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślak

Deskryptory bazy REX: Kodeks wyborczy, Ocena skutków regulacji, Projekt ustawy, Wybory
Weryfikacja: Wojciech Odrowąż-Sypniewski (pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII), Adrian Gryczuk (pkt IV, VI, VII, IX, X), Dobromir Dziwulak (pkt III)

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
DANYCH OSOBOWYCH**
Miroslaw Wróblewski

Warszawa, 08-04-2024

DOL.401.90.2024.WL.PM

**Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu RP**

SEKRETARIAT ZŁOŻY SZEFowi KS

L.dz. DS.180u.38.2024

Data wpływu 9.04.2024

**ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa
elektroniczna skrzynka podawcza
/KSRP/SkrytkaESP**

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 13 marca 2024 r. znak: SPS-WP.020.86.5.2024, działając na podstawie art. 57 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679¹ oraz art. 51 ustawy o ochronie danych osobowych² uprzejmie informuję, że do przedstawionego poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Mariusz Witczak), Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych zgłasza następujące uwagi.

Zgodnie z art. 1 pkt 3 projektu ustawy dodającym nowy art. 53b § 4 w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy³, „Zgłoszenie, o którym mowa w § 1, powinno zawierać nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL wyborcy, oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie a także wskazanie adresu, na który ma być wysłany pakiet wyborczy”. Należy zauważyć, że co do zasady osoba fizyczna nie powinna być identyfikowana za pomocą danych innych osób, w tym przypadku imienia ojca, jest to bowiem dana osoby trzeciej. Imię ojca nie jest daną wskazaną w katalogu Centralnego Rejestru Wyborców, zgodnie z art.18a Kodeksu wyborczego. Należy również podkreślić, że w zgłoszeniu będzie podawane również imię,

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, str. 1 ze zm.).

² Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 2408, dalej jako: Kodeks wyborczy.

Urząd Ochrony
Danych Osobowych
ul. Stawki 2
00-193 Warszawa

tel. 22 531-07-20

www.uodo.gov.pl

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-KP.020.86.9.2024

Data wpływu

nazwisko oraz data urodzenia, co jest zestawem informacji wystarczającym do jednoznacznego zidentyfikowania osoby. Dlatego imię ojca nie powinno być przetwarzane, w tym podawane w zgłoszeniu. Odpowiadałoby to zasadzie zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości (art. 5 ust. 1 lit. a⁴), zasadzie ograniczenia celu (art. 5 ust. 1 lit. b⁵) oraz zasadzie minimalizacji danych (art. 5 ust. 1 lit. c⁶). Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że dla właściwego wyrażenia obowiązku prawnego w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2016/679⁷ użyte w projektowanym przepisie określenie „powinno zawierać” należy zmienić na „zawiera”.

Zgodnie z art. 1 pkt 3 projektu ustawy dodającym nowy art. 53b § 5 w Kodeksie wyborczym, „Do zgłoszenia, o którym mowa w § 1, wyborca niepełnosprawny dołącza kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności”. Orzeczenie właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności zawiera dane szczególnych kategorii w rozumieniu art. 9 ust. 1 rozporządzenia 2016/679⁸. Powstaje pytanie, czy dla osiągnięcia celu, jakim jest ustalenie niepełnosprawności wyborcy, konieczne jest przedstawienie pełnej treści orzeczenia. Dodatkowo należy wskazać, że przepis prawa musi spełniać określone przesłanki legalności, jak wskazał na to chociażby Europejski Trybunał Praw Człowieka w pkt 91 wyroku z dnia 22 lutego 2024 r. w sprawie nr 16974/14 *Kaczmarek przeciwko Polsce*⁹, również w kontekście zasad przetwarzania danych osobowych¹⁰. Doprecyzowanie przepisów ustawy w tym zakresie jest konieczne z punktu widzenia zasady minimalizacji danych oraz zasady ograniczenia celu.

Zgodnie z art. 1 pkt 3 projektu ustawy dodającym nowy art. 53b § 6 w Kodeksie wyborczym „W przypadku wyborcy, o którym mowa w art. 53a § 3, głosującego w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta, do zgłoszenia, o którym mowa w § 1, dołącza się kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności”. Art. 53b § 1 pkt 3 projektu ustawy daje natomiast osobie niepełnosprawnej możliwość telefonicznego

⁴ Zgodnie z zasadą zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości dane osobowe muszą być przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i w sposób przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą.

⁵ Zgodnie z zasadą ograniczenia celu dane osobowe muszą być zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami; dalsze przetwarzanie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych nie jest uznawane w myśl art. 89 ust. 1 za niezgodne z pierwotnymi celami.

⁶ Zgodnie z zasadą minimalizacji danych dane osobowe muszą być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane.

⁷ Przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy – i w takim zakresie, w jakim – spełniony jest co najmniej jeden z poniższych warunków: (...) przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze.

⁸ Zabrania się przetwarzania danych osobowych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz przetwarzania danych genetycznych, danych biometrycznych w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej lub danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej tej osoby.

⁹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%2216974/14%22%22%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%22itemid%22%3A%22001-231432%22%22%7D>

¹⁰ W kontekście między innymi przechowywania danych osobowych niezbędne jest posiadanie jasnych, szczegółowych zasad regulujących minimalne zabezpieczenia dotyczące między innymi czasu trwania, przechowywania, wykorzystania, dostępu osób trzecich, procedur zachowania integralności i poufności danych i procedur ich zniszczenia.

zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego. W związku z brzmieniem wyżej przytoczonych przepisów powstaje pytanie, w jaki sposób osoba niepełnosprawna będzie mogła w przypadku zgłoszenia telefonicznego dostarczyć orzeczenie o ustaleniu stopnia niepełnosprawności, gdyż projektowana ustawa nie przewiduje możliwości dostarczenia tego dokumentu w późniejszym terminie. Z literalnego brzmienia przepisu wynika więc, że zgłoszenie telefoniczne oraz dostarczenie orzeczenia o ustaleniu stopnia niepełnosprawności powinny odbyć się jednocześnie. Powstaje również pytanie w jaki sposób osoba w trakcie rozmowy telefonicznej miałaby udowodnić, że posiada status osoby niepełnosprawnej. Wyjaśnienie tych kwestii jest konieczne z punktu widzenia zasady zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości i jest niezbędne dla dokonania ostatecznej oceny proponowanych zmian.

Zgodnie z art. 1 pkt 3 projektu ustawy dodającym nowy art. 53b § 7 w Kodeksie wyborczym „W zgłoszeniu, o którym mowa w § 1, wyborca niepełnosprawny może zażądać dołączenia do pakietu wyborczego nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a oraz może zamieścić lub podać adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych”. Projektowany przepis powinien zostać przeredagowany tak, aby jednoznacznie wynikało z niego, że podanie adresu poczty elektronicznej i numeru telefonu w zgłoszeniu będzie równoznaczne z wyrażeniem zgody na umieszczenie tych danych w rejestrze danych kontaktowych. Obecne brzmienie projektowanego przepisu może sugerować, że podanie adresu poczty elektronicznej i numeru telefonu oraz zgoda na zamieszczenie danych w rejestrze danych kontaktowych są odrębnymi czynnościami i numer telefonu oraz adres poczty elektronicznej głosującego będą wykorzystane tylko na potrzeby wyborów, co nie ma odzwierciedlenia w unormowaniach rozdziału 3a ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne¹¹. Dodatkowo dla przejrzystości brzmienia projektowanego przepisu powinno w nim znajdować się odesłanie do art. 20h ww. ustawy, stanowiącego o rejestrze danych kontaktowych. Odpowiadałoby to zasadzie zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości.

Uprzejmie dziękuję za przedstawienie do zaopiniowania projektowanej ustawy. Uwagi organu nadzorczego przedstawiane w toku prac legislacyjnych mają charakter eksperckich wskazówek dla projektodawcy, który podejmuje decyzję co do ostatecznego kształtu przyjmowanych przepisów i odpowiada za zapewnienie ich zgodności z przepisami o ochronie danych osobowych.

Łączę wyrazy szacunku,

Mirosław Wróblewski
Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych

/ - dokument w postaci elektronicznej podpisany
kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

¹¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 307.

Uwagi ZWRP dot. poselskiego projektu ustawy - o zm. ustawy Kodeks Wyborczy (KP KO)

09.04.2024 15:34

3 załączn.

kodeks wyborczy projekt ustawy.pdf kodeks wyborczy pismo przewodnie.pdf uwagi woj mazowieckiego.doc

Ta wiadomość pochodzi od nadawcy zewnętrznego

Ta wiadomość pochodzi spoza Twojej organizacji.

Pan
Dariusz Salomończyk
Z-ca Szefa Kancelarii Sejmu

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L.dz. 35. 18du. 106. 2024

Data wpływu 8 du. 2024

Szanowny Panie Ministrze

w odpowiedzi na pismo z dnia 13 marca br. dot. przedłożenia uwag do *pos. projektu ustawy o zm. ustawy Kodeks Wyborczy*, Związek Województw w załączeniu przekazuje uwagi otrzymane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.

Z poważaniem,
Lidia Sztramska
Koordynator Komisji i
Organów Opiniodawczo-Doradczych

.....
Związek Województw RP
ul. Świętojerska 5/7
00-236 Warszawa
Phone +48(22) 831 14 41
Mobile +48 511 271 869
www.polskieregiony.pl

**POLSKIE
REGIONY**

Informujemy, iż Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej, informacje dotyczące sposobu przetwarzania danych osobowych znajdują się na stronie: www.polskieregiony.pl.

Pomyśl o środowisku zanim wydrukujesz tego e-maila

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-UP. 020. 86. 10. 2024

Data wpływu 09. 04. 2024

Informacja o projekcie:

Tytuł	Projekt ustawy – o zm. ustawy Kodeks Wyborczy (KP KO)
Projekt z dnia	

Informacje o zgłaszającym uwagi:

Urząd	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie za pośrednictwem Biura Związku Województw RP
Organizacja samorządowa	Związek Województw RP

Uwagi:

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. art., nr str., rozdział)	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi
1.	Art. 1 pkt 3 w zakresie zmiany rozdziału 6a art. 53a § 2	Proponuje się rozszerzenie możliwości głosowania korespondencyjnego dla wszystkich wyborców w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta.	Trudno jest pogodzić oczekiwaną doniosłość znaczenia społecznego projektowanych zmian poprzez upowszechnienie głosowania korespondencyjnego z wyłączeniem możliwości głosowania w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborach wójta, co w konsekwencji tę powszechność ogranicza do głosowania korespondencyjnego w wyborach parlamentarnych, do europarlamentu oraz w wyborach na Prezydenta RP. Wyłączenie z głosowania korespondencyjnego wyborców do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborów wójta nie zostało w żaden logiczny sposób uzasadnione zarówno pod względem celowościowym, mając na uwadze społeczne potrzeby i oczekiwania, jak i pod względem prawnym. Skoro istnieje techniczna możliwość przeprowadzenia wyborów korespondencyjnych do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborów wójta dla osób niepełnosprawnych, to ograniczenie w powyższym zakresie dla pozostałych wyborców nie znajduje w uzasadnieniu do projektu ustawy żadnego odzwierciedlenia ze wskazaniem przeszkód natury technicznej i prawnej.

Marszałek
Województwa Mazowieckiego

Adam Struzik
podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym